

Malo je minerala koji igraju ključnu ulogu u **globalnoj energetskej tranziciji** kao što je **litijum**. Srebrnobeli, mekani, reaktivni metal je posebno dobar u skladištenju energije, zbog čega se danas koristi u svim komercijalnim baterijama električnih vozila i malo je verovatno da će ga uskoro zameniti neki drugi materijal. Očekuje se da će potražnja za **litijumskim baterijama** porasti više od pet puta do 2030. godine.

Prepoznajući njegov strateški značaj, ekonomski potencijal i posledice po životnu sredinu, **predsednik Čilea Gabriel Borić**, drugi najveći svetski proizvođač metala, najavio je krajem aprila planove za povećanje učešća države u industriji litijuma u zemlji.

„Glavni cilj ove politike“, rekao je Pedro Glac, koji je do pre dva meseca bio viši savetnik čileanskog Ministarstva za životnu sredinu i nije bio uključen u kreiranje politike, „je da obezbedi više bogatstva, blagostanja i dobrobit čileanskog naroda.“

Međutim, autohtone zajednice i zaštitnici životne sredine koji žive u blizini čileanskih resursa litijuma postavljaju pitanje da li bi ova izgradnja bogatstva i rast globalne industrije električnih automobila trebalo da dođu na račun njihove vode, domova i kritičnog ekosistema.

Preko polovine svetskih poznatih nalazišta litijuma nalazi se tamo gde se **Čile, Bolivija i Argentina** graniče. Smešteni u Andima, delovi oblasti su suvlji nego bilo gde u svetu van Antarktika. Region se često naziva litijumskim trouglom zbog slanih ravnica bogatih mineralima, koje nastaju kada se veliki bazeni ili plitka jezera vode akumuliraju na visoravnima ili između planinskih grebena i ispare. Prihod od litijuma činio je skoro 2 procenta godišnjeg bruto domaćeg proizvoda Čilea prošle godine.

Najavljujući svoju nameru da poveća vladin nadzor nad industrijom litijuma, Borić je ispunio obećanje iz kampanje koje je dao 2021. godine. Prema novom okviru, država će ostvariti više prihoda tako što će privatne kompanije biti partneri sa javnim agencijama za sve buduće ugovore o rudarstvu. . Uz saglasnost Kongresa, Borić se takođe nada da će stvoriti nacionalnu litijumsku kompaniju u javnom vlasništvu.

Posebno, politika takođe ima ambiciozniji pristup ekološkim standardima tokom životnog ciklusa industrije. Vlada će osnovati javni istraživački institut za razvoj novih tehnologija rafiniranja, kao i institut za reciklažu litijumskog otpada i baterija. Ali kritičari postavljaju pitanje da li će plan učiniti dovoljno da zaštiti **litijumski trougao** od visokih troškova ekstrakcije.

Trenutno se litijum u Čileu ekstrahuje bušenjem rupa u solanama i pumpanjem slane vode na površinu, koja se zatim ostavlja da ispari u velikim veštačkim jezercima mesecima. Metoda je osiromašila nivoe vode u regionu koji već pati od megasuše izazvane klimatskim promenama, što utiče na lokalne farmere, stočare i kritični močvarni ekosistem koji

podržava tri kultne vrste flaminga.

Kao odgovor na Borićevu najavu, koalicija autohtonih naroda, aktivista za zaštitu životne sredine i istraživača pod nazivom Višenacionalna opservatorija andskih solana, ili OPSAL, objavila je saopštenje pod naslovom „Slane nisu rudnici, solane su močvare“.

OPSAL je zabrinut da će se litijum ekstrahovan iz Čilea i drugih južnoameričkih zemalja prvenstveno koristiti za privatna električna vozila u Evropskoj uniji, Sjedinjenim Državama i Kini, što nazivaju „lažnim rešenjem za klimatske promene koje koristi ekonomijama koje najviše zagađuju Planeta.“ Oni tvrde da takvo rešenje ne bi zadovoljilo potrebe mobilnosti većine svetskih stanovnika i da bi pokušaj zamene svih automobila sa motorima sa unutrašnjim sagorevanjem električnim vozilima stvorio nepotrebne zone žrtvovanja duž koridora za rudarenje litijuma.

Ranije ove godine, izveštaj Climate and Community Project otkrio je da bi proširenje infrastrukture javnog prevoza i smanjenje veličine automobilskih baterija mogli smanjiti potražnju za litijumom do 90 procenata u SAD, što sugeriše da je moguće rešiti klimatsku krizu uz istovremeno zaštitu prava starosedelaca i biodiverzitet.

Glatz, bivši savetnik ministarstva za životnu sredinu, rekao je da bi aktivno učešće čileanske vlade u industriji litijuma moglo da joj pruži više uticaja u međunarodnim raspravama o potražnji litijuma. „Ako zemlje žele da iskoriste ove resurse, mogli bismo da pregovaramo o ustupcima, kako u pogledu klimatskog duga, tako i u pogledu načina na koji se litijum koristi“, rekao je Gristu.

„Možda bi bila bolja upotreba tog litijuma za obezbeđivanje [baterija](#) za javni prevoz na globalnom jugu, nego za podršku neodrživom načinu života na globalnom severu, i šteta je što ove ideje nisu u diskusiji danas.

OPSAL pozdravlja povećano učešće države i nada se da će vlada usredsrediti andske solane i močvare u upravljanje industrijom litijuma. **Borićeva litijumska strategija** eksplicitno priznaje teritorijalnu i ekološku zabrinutost i uključuje plan za očuvanje 30 odsto regiona slane ravnice. Ali OPSAL želi da vlada ode dalje usvajanjem međunarodne konvencije koja garantuje pravo autohtonog naroda na slobodan, prethodni i informisani pristanak, temelj prava starosedelaca. Takva garancija bi poštovala „pravo autohtonih zajednica da kažu ne projektu koji ugrožava njihov način života i ekosisteme u kojima žive“, navodi koalicija u svom saopštenju.

Glatz priznaje da je [rudarenje litijuma](#) na održiv način možda najizazovniji deo Borićeve strategije. „Mislim da čileanska država, ili bilo ko u tom slučaju, ne zna kako to da uradi na dobar način. To je možda jedno od pitanja 21. veka“, rekao je Gristu. „Kako da se nosimo sa potražnjom za određenim vrstama resursa koji su potrebni za energetska tranziciju, a da u

isto vreme ne uništimo ekosisteme ili nacije koje su se razvijale vekovima?”